

GENOM EN GAVA TILL

Blomsterfonden

för hem och vård åt gamla hedras minnet av en avliden på ett vackert och värdigt sätt. Exp. Hamngatan 10, Stockholm. Tel. namn-anrop »Blomsterfonden». Postgiro 2530.

Vad har hänt?

REGERINGSYXAN SVINGAS GLATT över kommittéväsendet. De flesta sittande kommittéer ha fått förstärkning av att avsluta sitt arbete inom relativt kort tid — senast till 1 november.

MED FÖRVANING konstaterar man att Kerstin Hesselgren saknas bland de av regeringen nyutnämnda delegaterna till förbundsårsamlingen i Genève i september. Hon är visserligen med som delegationens enda expert. Men detta berättigar henne ju varken till säte eller stämma i plenarförsamlingen, där Sverige hade all heder av hennes senaste av kvinnor, och även män, över hela världen högt uppskattade inlägg. — Hr Stockenström är väl den som intagit hennes plats. Men kunde hon inte också ha gjorts till suppleant liksom hr Stockenström och dr Ivar Andersson från Norrköping, som väl båda äro i internationella värv tämligen oprovade.

DEN BERAMADE TREMAKTSKONFERENSEN i London avklarades fort nog — på ett fyra-timmarsammanträde, och resulterade i hövliga inbjudningar till Tyskland och Italien att som fullt likaberättigade delta i en femmaktskonferens i höst. Hövligheten sträcker sig så långt att Rhenlandsokkupationen nu endast kallas för »Tysklands initiativ av den 7 mars».

ENGELSKA REGERINGEN har i parlamentet genomdrivit ett jätteprogram för uppriktningen. Labour party, Hans Majestäts opposition, hade tydligen ingenting att invända mot uppriktningens storlek. Skillnaden mellan deras och regeringens ståndpunkt är snarast — vilket också framhållits av Oavhängiga arbetarpartiet — att regeringen vill uppriktning utan hänsyn till N. F., medan Labour vill uppriktning med ett visst erkännande av N. F:s beslut. — 64 medlemmar av arbetarpartiet röstade dock tillsammans med de oavhängiga emot rustningsprogrammet.

BRITTISKA REGERINGEN är beredd att delta i rådslag om de koloniala råvarornas fördelning bland olika stater, enligt utrikesminister Edens deklARATION i underhuset på måndagen. Han konstaterade vidare med glädje, att Medelhavsavtalen om ömsesidigt bistånd nu inte längre behöfve hållas vid liv och att man efter sanktionernas upphävande emotser en period av samarbete mellan nationerna.

TYSKLAND HAR SKYNDAT SIG att som den första nationen erkänna Italiens okkupation av Abessinien, och redan förvandlat sin legation i Addis-Abeba till konsulat. Hur tänker de till N. F. avslutna staterna handla?

INBÖRDESKRIGET I SPANIEN har rasat oavbrutet under den gångna veckan med blodiga strider om städerna. De upproriska trupperna ha från flera håll dragits samman mot Madrid, vars livsmedelstillförsel ännu är säkrad men vars fall skulle betyda seger för rebellererna.

Veckovakten

Elisabeth Tamm lägger upp jordfrågan

inför internationellt auditorium.

Anförande vid kvinnokongressen i Salzburg den 19—25 juli.

Elisabeth Tamm.

Jordfrågan är en livsfråga både för folket och de enskilda. Det är visserligen erkänt att så är. Men endast i så måtto att rikedom kommer från jorden. Det gör den! Men jordfrågan blir en livsfråga icke endast genom jordens rikedom utan genom fördelningen av dessa rikedomar.

Men då man talar om produktionen och dess fördelning kommer man till — synes det mig — att det är ändå inte där jordfrågans tyngdpunkt ligger utan i jordäganderättens natur. Rätten att besitta jord måste först klargöras och vad den innebär, innan produktionen kan ordnas. Rikedom, d. v. s. livets praktiska tillgångar, kommer från jorden, både de s. k. naturtillgångarna och själva jordens växtkraft som gör att man kan så och skörda jorden som ger bostäder och hem.

Det har också enligt gammal hävd visat sig att det inte går att överlämna jorden med helt och hållet enskild äganderätt. Av gammal hävd har den i viss mån alltid varit till en del beskuren. Det är helt naturligt, ty jorden måste med viss rätt till en del besittas av hela folket. Det är inte bara luft och sol och ljus som alla måste ha sin andel av, inte heller — om man sträcker sig så långt — de s. k. naturtillgångarna. Hela samhället har intresse av och rätt att tillse och övervaka förvaltningen av allt som till jorden och

dess ändamålsenlighet hör. Därför har äganderätten till jord sedan gammalt blivit i viss mån beskuren, t. ex. genom rätten till expropriation för allmänna ändamål o. s. v. Det har inte berott på önskan att inskränka äganderätten, det har skett genom nödvändighet. Man kan inte tänka tanken ut, hur det skulle kunna gå till om jorden vore uppdelad i små enheter var och en med enskild och fullständig äganderätt, där var ägare har rätt att leva sitt liv och färdas fram, men där allenast, och så alla andra människor äro utestängda därifrån, kanske hänvisade till någon gemensam plats. Det förstår man, men man har icke tänkt tanken ut. Eller tagit konsekvenserna.

Vi vet att man i Ryssland har försökt nya vägar. I Schweiz har man också gått delvis andra vägar — så t. ex. äger kommunerna all skog. Och på vissa håll äger byarna all betesmark som utlämnas åt enskilda brukare. Men det kan också tänkas ett annat sätt som ger all den säkerhet och tillfredsställelse, den känsla av samhörighet med jorden som människan känner.

Man har icke förstätt eller velat förstätta äganderätten till jord eller besittningsrätten allifrån början och över huvud taget skiljer sig från äganderätt till lös egendom och måste alltid komma att göra det, inte bara på grund av att den endast kan innehas med vissa inskränkningar, utan därför att dess beskaffenhet är av helt annan natur. Man skulle också kunna uttrycka det så, att den i sig själv är omöjlig, därför att alla människor ha del och måste ha del i jorden, vi äro alla beroende av den. Nu har emellertid den s. k. kulturen gått motsatt väg. Den har givit äganderätt med inskränkningar i stället för brukanderätt med vissa fri- och rättigheter. Man kan kanske tycka att det kan vara likgiltigt och ge samma resultat. Men det är det (Forts. å sista sidan.)

Svenska Kvinnors Vänsterförbunds

Landsmöte och Centralstyrelsemöte äger rum lördagen och söndagen den 22—23 aug. 1936 i Stockholm, Hushållsskolan Margaretas lokaler, Normalmst. 1.

Lördag kl. 10: Föredrag om

Nationernas Förbunds framtida politiska uppgift.

Kerstin Hesselgren.

Efter föredraget diskussion.

Principiella synpunkter och föreliggande förslag inom befolkningspolitiken.

Inledare:

Ada Nilsson, Andrea Andreen-Svedberg.

Svaret på en fredsappell.

— Det var inte bara jag, som kände situationen i Genève under den senaste förbundsårsamlingen som en tragedi — hela atmosfären var betryckt och det rådde en oerhörd ångest inför krigshotet.

Yttrandet fälles av fröken Kerstin Hesselgren, när Tidevarvet uppöker henne med anledning av hennes hemkomst helt nyligen från Genève och London.

— Vad jag däremot vill framhålla, fortsätter fröken Hesselgren, är att om alla var på det klara med att N. F:s försök i Abessinienkonflikten misslyckats, så var alla lika på det klara med, att man måste dra lärdom av denna erfarenhet och trots allt försöka bygga vidare. Tanken att skjuta upp förbundsårsamlingens septembersammanträde var just för anledningen av önskan att skapa ett tillfälle för regeringarna att uttala sig om, i vilken riktning slutsatserna av det gjorda misslyckandet bör dras.

— Kravet på en revision av N. F.-paktens har ju blivit alltmera allmänt och det är särskilt två riktningar, som därvid gjort sig gällande. Den första går ut på en mera preciserad tolkning av paktens, med tydligare klarläggande av dess användning. Den andra går ut på att paktens i vissa punkter bör ändras — att t. ex. artikel 16 om de militära sanktionerna bör strykas.

Hur starkt människor över hela jorden reagerat inför N. F:s misslyckande visas av den mängd brev och telegram, som fröken Hesselgren fick mottaga med anledning av sitt anförande i förbundsårsamlingen den 3 juli, där hon ställde frågan till statsmännen, *Vad tänker ni göra?* — Vi tilltvinga oss att få kasta en blick i dessa dokument från tre världsdelar, som så starkt visar, vilka problem människor har att kämpa med. Det är många römslyckandet bör dras. (Forts. å sista sidan.)

Strid mot den andliga militarismen.

En socialt och politiskt intresserad kvinnlig akademiker från en av de mellanuropeiska demokratierna gjorde för några dagar sedan ett besök på Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad. Hon hade för något år sedan genom en av sitt lands tidningar fått reda på skolans existens. Saken intresserade henne så mycket att hon redan då besöt att förlägga nästa års semester till Sverige, för att samtidigt kunna lära känna Medborgarskolan. Och så körde hon en dag i förra veckan med en fart, som kunde anstå kontinentens autostrador, sin bil in på skolans gård.

Visserligen händer det ju alltför ofta att långväga besökare finna vägen till Medborgarskolan. Men denna fil. doktors besök fick indirekt en särskilt klarläggande betydelse. Hon hade i sin förhandsuppfattning av skolan utgått från en bestämd förutsättning, nämligen att Medborgarskolan skulle vara en rent feministisk skola, en utbildningsanstalt i de stora kvinnosaksorganisationernas tjänst och med dessa organisationer som sin huvudsakliga stödjeppunkt. Hon hade förutsett att de svenska kvinnornas goda ställning över huvud taget i samhället stod i samband med en ovanligt starkt organiserad kvinnorörelse — att kvinnorna alltså här utgjorde någon sorts stat i staten. Samt att goda kvinnliga medborgare skapas genom utbildning av goda feminist, i betydelsen förkämpar för kvinnornas ekonomiska och juridiska rättigheter.

Om det alltså fanns en del att invända emot hennes förutsättningar, blev det så mycket mera lärorikt att vid hennes sida, så att säga genom hennes ögon — intelligenta och intresserade ögon — iakttaga hur Medborgarskolan själv vederlade de uppställda antagandena.

Arbets- och nöjesprogrammet under just de dagar, då undertecknad tillsammans med den kontinentala gästen besökte skolan, gav mycket starkt intrycket av

hur Medborgarskolan under det samfälliga arbetet mellan föreläsare och kursdeltagare, ständigt söker nå till djupet av de mänskliga problemen. Hur den vill ge en all round människo- eller mänsklighetsutbildning, om man kan formulera det så. Att något sådant är möjligt måste bero just på frånvaron av vissa bestämda och begränsade syften och tendenser. När människor från alla slags olika arbetsområden och livsvillkor kommer tillsammans och när vars och ens sakkunskap, intressen och erfarenheter, allvarliga strävanden och personliga tycken kastas såsom likvärdiga och likabetydande i den smältdegel som en kurs utgör — då framgår därur en helhet som just genom sin mångfald är större och rikare än någon uttänkt »enhetlighet» någonsin kan bli.

Den som vill lära känna Sverige och svensk medborgarutbildning och som med 90 km. i timmen bilat hit långväga ifrån för det ändamålet, torde vid Medborgarskolan verkligen böra fördjupa sig i det som är skolans samlande ämne, nämligen Medborgarskapskap med historia och praktisk psykologi, samt belysning av aktuella politiska och sociala frågor. Detta mångskiftande ämne som studeras med skolans fasta lärare Honorine Hermelin och Ebba Holgersson som föreläsare och (Forts. å sid. 3.)

AB. Sthlms Tillskärareakademien

Drottninggatan 71 A, STOCKHOLM. Tel. 21 33 10. Sveriges äldsta statsunderstödda tillskärarskola för herrar och dammar under yrkeskontroll.

Begår prospekt. Mönster med vidstående varumärke garanteras för god passform. Begår pristista.

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: *Eva Andén.*
Ledam. av Sveriges Advokatsamf.
Norrländsgatan 18.
Tel. 10 75 75, 10 75 76.
STOCKHOLM

Gerdas Modemagasin

Innehavare GERDA CARLSON
Rekommenderar sin affär med de senaste nyheterna för säsongen. Beställningar och renoveringar utföras. Sörgart. på lager. Sveavägen 47 (Hörnet av Tegnérgatan). Tel. 31 04 52

Stockholms stads Poliklinik

vid Kornhamnstorg 4
Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—10 f.m.
För hushandskapet och dess sjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Stockholms stads sexualhygieniska poliklinik i Sabbatsberg.

Mottagningsstider: Onsdagar kl. 6—7 e. m.
Lördagar kl. 9—10 f. m.
Läkare: *Doktor Gerda Kjellberg.*

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM

LINNEGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och egen. värld.
Tel. 62 78 24.

Centralbadets damfrisering

rekommenderas
Elegant. Tel. 20 95 92. Förstklassig.

Alimonda-Institutet

homeopatisk praktik.
Mottagning 11—2. Rådfrågning även per korrespondens. Begär prospekt och frågelistas. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgatan 16, 4 tr. (hiss)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 - Tel. 40 70 00
FOLKUNGGATAN 65 - Tel. 40 73 37
GÖTGATAN 82 - Tel. 43 33 90

142 cm. fel Lakansväv,

extra prima, något noppig, bortsälj. t. 0.88. Ett parti Madapolam i god kvalitet, 75 cm. bred, som i handel kostar 55 o. 60 öre, endast 0.38 met. Blekt Babylankansväv, 87 cm., 0.55, Barnlakansväv, 105 cm., 0.75. Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Stockholm.

Chiropractic.

Ryggskott, Ischias, Neuralgi
Thor Holmström
Kungsgatan 35. Tel. 21 04 14
Mottagning 10—1 och efter överensk.

TANDKLINIKEN

Hornsgatan 49
Billig Tandvård
Tel. 40 07 78

ALLT I MODERN SKÖNHETSVD

Specialité: Elektrolysbehandling för värtor och gen. hårväxt, effektiv be-
handl. för finnar och pormaskar samt
för rynkor och torr hud.
Fullständig Damfrisering
INSTITUT BELLE
Kungsgatan 7, Stockholm. Tel.: 11 27 07
Gymn. direktörerna L. Aronson, E. Öster

Urmakare H. U. LINDBERG

Norrländsgatan 22. Tel. 20 26 47
(Hörnet Lästmakaregatan, intill Hällpl.)
Alla slag av reparationer och justeringar under full garanti. Obs! Oüäckbara urglas till lägsta pris. Stort lager av herr- och damarmband.

Paketsyklar

Skönegatan 86, Stockholm.
Tel. 40 84 50.

T. G. Zetterström

Kocksgatan 29 HERRSKRADERI Tel. 40 61 99
(hörnet av Södermannag.)
Vid behov av kostym eller palet, gå till fack-
mannen. Förstklassiga kostymer från 115:—
Humana priser. Reell behandling.

C. F. GRANERT

TAPETSERARE & DEKORATÖR
Mästernusgatan 34. Tel. 21 19 29
Specialité:
*Bekväma soffor och fåtöljer på beställ-
ning samt smäckfulla gardinarrangemang.*

Stilfulla, moderna Möbler

Billiga priser. Kredit ordnas.
Möbler tillverkas efter stning.
Axel Bollinders Eftfr.
G. la Brogatan 19, Stockholm. Tel. 20 71 04

G. O. Bageriet

Essingebrogatan 8
Rekommenderas.
Varor hemlämnas. 5 proc. kassa-
rabatt å alla varor.
Tel. 53 77 56.

N. G. HOLM

Juvelerare och Guldmedaljör
Hornsgatan 87. Tel. 40 20 24
Lager av:
*Guld, Silver, Double o. Nysilvervaror.
Gravering. Förgylning. Försilvring och
Reparationer.*
Allt till yrket hörande arbete utföres på
egen verkstad till låga priser.

Kina-magasinet

Handvävda Bänder till klänning-
gar, gardiner m. m. Räsiden,
Crepe, Brokad, Ören a n t i k i
porlän, Bronser etc. Akta varor

Birger Jarlsgatan 12 Låga priser
Stockholm T. 67 24 35
Besök skär-stallningen Birger Jarlsg. 13. 4 tr.

FIRMA SVEN CARLOWITZ

MÖBLER OCH GARDINER
TAPETSERARE & DEKORATÖR
S:t Eriksgatan 103
*Soffor, Fåtöljer, Stolar, Schöslonger, Bok-
hyllor, Rökbröd, Sekretärer, Skåp m. m.*
Gardinförslag och råd vid gardinuppsätt-
ning lämnas. Tel. 33 09 71.

Snickeri & Tapetserareverkstad

Birger Jarlsgatan 90 - Tel. 21 48 02
(Hörnet av Odengatan)
*Inredningsarbeten, kompletteringsmöbler, reno-
vering och omöblering av förtörer.*
VIKSTROM & ÖSTLUND, Snickare
*Nyarbete och reparationer av alla slags mö-
bler, uppsättning av gardiner m. m.*
LILJEÖREN & SVEDMAN, Tapetserare

Råsunda nya Herr- & Damfrisérsalonger

Råstavägen 4 (Mitt för tidningskiosken)
Telefon Råsunda 843
Innehavare: Eric Hansson
*Allt inom Herr- och Damfrisörkyret
utföres förstklassigt.*

Försäkra i

Kooperationens
försäkringsanstalter

FOLKET • SAMARBETE

Den 1 augusti 1936.

Stridens inbörd.

Humanismen får ej åter dränkas i blod.

Det berättas, att när Tridentinska kyrkomötet år 1545 började sitta, över icke mindre än 18 år utsträckt sammanträde, så voro utsiktarna till en utjämnning och försoning mellan katolska kyrkan och de olika reformatoriska riktningarna ganska goda. Påven var böjd för att tämligen långt tillmötesgå protestanternas viktigaste krav. Enhetstanken understöddes av tidens humanistiska stråvan, i främsta hand representerad av sådana andens stormän som Erasmus Rotterdamus och Thomas More. Den gick ut på ett försök att föra kristendomen tillbaka till dess ursprungliga skick och samman-smälta den med den antika filosofin för att därigenom nå fram till ett etiskt och religiöst fördjupat allmän-mänksligt bildningsideal, samt social rättvisa och utjämnning.

I Thomas Mores roman Utopia lät han en sjöman berätta om det härliga landet Ingenstades, där fred och rättvisa härskade, där tolerans rådde, där alla arbetade och ingen lider nöd.

Men utvecklingen blev en annan. Till det Tridentinska mötet kommo även representanter för den nyligen bildade Jesuiterorden, humanismens absoluta motsats och fiende. De togo så småningom ledningen av mötet i sin hand och gjorde allt vad de kunde för att i stället skärpa mot-sättningar mellan påvekyrkan och reformationen. Sålunda fastslog man uppfattningen om påvens ofarbarhet, prästernas celibat, skärselden och avlaten m. m.

Jesuiterna togo på alla punkter upp kampen mot reformationen och humanismen och med berätt mod, utan tvekan kastade de Europa ut i 15- och 1600-talets förhärjande och ödeläggande religionskrig. När fred äntligen nåddes hade de humanis-tiska värdena gått förlorade och de protesterande kyrkosamfundet stelnat i behärd dogmatism.

Den historiska parallellen ligger öppen och klar till det som nu händer i Spanien. Bakom den fascistiska färgade revolten anar man jesuiternas starka men icke alltid synliga ledning. Förgrundsfiguren Gil Robles är uppfostrad hos jesuiterna. Dessa ha ej heller nu tvekat att kasta Spanien ut i ett blodigt och brutalt inbördeskrig. Redan nu uppges de dödades antal till 25,000. Den svarta och den röda terrorn — ty terror följer med nödvändighet i inbördeskrigets spår — kan säkerligen ta varandra i hand. Det beror på vem som för tillfället har övermakten. Vem som vinner, kommer mänskliga värden att trampas under förtör-na. Fanatisk stelnad dogmatism kommer att stå kvar.

Den klerikal färgade ledningen har sökt kontakt med andra fascistiska länder, Tyskland och Italien. Skulle de svarta vinna i Spanien sprider sig revolten säkerligen till folkfrontens Frankrike. Så hetsar man mer och mer fram till en generaluppiggelse mellan fascism och bolsjevism. Och i en sådan kommer ännu en gång humanismens ideal att dränkas i blod.

Må man därför ha klart för sig stridens inbörd och mobilisera upp all mänsklig kraft och insikt och alla fonder av andlig självständighet för att vrida utvecklingen rätt igen.

Asylrätten.

Två konferenser ha hållits i sommar i syfte att göra de politiska flyktingarnas öde mindre hårt. Den första var den internationella asylrättskonferensen i Paris den 20—21 juni. Den kom till stånd för att utföra förberedande arbete till regeringskonferensen i Genève den 2 juli. 36 av de 127 organisationer, som var representerade, var för människorätt, kultur och filosofi. Hederspresident var George Lansbury, det engelska arbetarpartiets förre ledare, som förgävs försökte förmå arbetarna att ta avstånd från krig, som icke var mindre imperialistiskt därför att det förklarades av Folkförbundet.

Det var en representativ församling från alla länder, som i rättfärdighetens namn krävde att också flyktingar skulle behandlas som människor. Eller som en man vid namn Vattel redan för 200 år sedan uttryckte det: »En människa upphör icke att vara människa därför att hon är driven i landsflykt eller lyst i bann.

Följaktligen förlorar hon inte heller sin rätt att vara bofast på någon plats av jorden, en rätt, som hon fått av naturens hand.»

Presidenten för Cataloniens parlament, *Joan Casanova*, föreslog att följande krav skulle debatteras av konferensen: Identitetspapper. Förbud mot utvisning eller utlämnande av anti-fascistiska flyktingar. Obegränsad arbetsrätt, eftersom asylrätt utan arbetsrätt icke är någon verklig rättighet. Frihet att arbeta politiskt för sitt återvändande till det gamla fosterlandet. Och slutligen tillräde till asyllandets kulturella och sociala liv.

Resolutionen som konferensen enhälligt antog gick ut på ungefär detsamma, eller i få ord på att *asylrätten bör ge politiska flyktingar samma rättigheter och skyldigheter som asyllandets egna medborgare.*

På regeringskonferensen röorde det sig som så ofta på sådana sammankomster huvudsakligen om papper, och papper blev också det enda resultatet. I stället för att ge varje erkänd politisk flykting, som saknar pass, rätt till de identitetspapper, som varje människa behöver för att kunna existera, blev det bara prat redan vid definitionen:

»Som flykting, vilken kan komma i betraktande då det gäller denna ordnning, räknas envar, som kommer från Tyskland, som har varit bosatt i detta land, som icke är i besittning av någon annan nationalitet än den tyska och som varken de jure eller de facto åtnjuter den tyska regeringens beskydd.»

Därmed uteslöt konferensen alla dem, som den nya nazistiska lagstiftningen gjort *stillslösa*. Dit hör alla de, som t. ex. levat hela sitt liv i Tyskland men juridiskt hör till en annan nation, fastän de kanske inte har den ringaste förbindelse med sitt ursprungliga fädernesland. Vidare alla flyktingar, som ännu är i be-

bolsjevism. Och i en sådan kommer ännu en gång humanismens ideal att dränkas i blod.

Må man därför ha klart för sig stridens inbörd och mobilisera upp all mänsklig kraft och insikt och alla fonder av andlig självständighet för att vrida utvecklingen rätt igen.

Även om detta pass icke ger dem det ringaste skydd vare sig inom eller utanför Tyskland, betraktas de såsom stående under Tysklands beskydd och är alltså icke berättigade till något annat lands skydd.

Efter att ha sett vilka det är som skall *uteslutas* redan i första kapitlet, övergår man till andra kapitlet och ser till sin förföring att »de flyktingar som kommer från Tyskland och som med sina papper i ordning (alltså i besittning av pass) uppehåller sig på främmande territorium är berättigade till identitetscertifikat.» Möjligen avses här »när passet gått ut», men det står inte i texten.

För vanliga dödliga står det i kapitel 2 det rakt motsatta mot vad som står i kapitel 1. De som har ett pass, vilket inte räknas som pass, anses vara skyddade av detta pass, fastän de inte kan vara det. Därför får de inte identitetscertifikat. Här beror det på att de äger ett pass. I andra kapitlet är det *frånvaron* av pass, som utesluter dem. De flyktingar, vilkas pass blivit konfiskerat av tyska regeringen, som varit tvungen att fly illegalt ur detta land till ett annat, får icke certifikat, på grund av att de icke har tyskt pass.

Allt detta ser mera ut som hänsyn till tyska regeringen än som skydd för de tyska flyktingarna. *Journal des Nations*, som är expert på folkförbundspråket, har också listat ut, att meningen måste vara att »dörren skall stå öppen för ett administrativt avgörande beträffande flyktingar som på illegalt sätt kommit över gränsen.»

Men med den dörran öppen har all rätt till skydd för de senaste ställda tyska flyktingarna blivit beroende av asyllandets förhållande till den tyska regeringen. Ty genom den dörran går också den tyska regeringens påtryckning på asyllandets administration.

Vilka tyska flyktingar får då detta certifikat, som hela konferensen röorde sig om? Så vitt man kan förstå kan det upp-nås endast av dem som kommer över gränsen med ett pass, vilket senare under uppehållet löper ut. Och vad får de ut-valda, som erhålla certifikatet? De har rätt att uppehålla sig var de vill i asyl-landet, får återvända till asyllandet efter vistelse utanför dess gränser och kan inte utvisas utan att de begått en lagstri-dig handling. Under alla omständigheter kan de icke utvisas till Tyskland.

Den polske delegaten sade om konfe-rensens resultat: »Vi har fått ett formu-lär, som är alltför snävt, alltför fullt av juristeri och som inte har något med verkligheten att skaffa!»

Utan land och utan pass, rättslösa och arbetslösa, står flertalet av de tyska politiska flyktingarna — efter konferensen likväl som före. Det är en stor fråga om det inte skulle ha hjälpt dem bättre att återinföra de tunga kedjor, som, enligt vad Casanova berättar, ännu finns kvar i enstaka spanska kyrkor och kloster som en symbol för Medeltidens asylrätt. Den som var förföljd och som hann att röra vid dessa kedjor, var räddad!

Ellen Hörup.

Arvedsons Gymn. Institut

Kurserna komma härnäst att anordnas lika med kurserna vid Kungl. Gymnastiska Centralinstitutets sjukgymnastiska linje för kvinnliga elever samt medföra enligt Kungl. Maj:ts resolution samma kompetens och rättigheter. Prospekt på begäran genom Doktor J. Arvedson, Odengatan 1, Stockholm.

Sommarkurser i Vävning.

Mönsterritning, Heminredning, Växtfärgning. Hemvävad: praktisk vävning m. vävteori. Fortbildningskurser: komposition m. provvävning, färglära m. naturstudier, materiallära m. handspinning. Heminredning: planritning m. möbleringsförslag, komposition o. provvävning av textilier.

Trevligt skohem. Billig pension. Tel. Sigtuna 234.
SIGTUNA VÄVSKOLA. *Mary van Rijswijk.*

Strid mot den andliga militarismen.

(Forts. fr. sid. 1.)

studieledare, kan ju på ett särskilt sätt belysas från grunden, därför att det ej sker från någon viss partipolitisk synpunkt.

Medborgarskolans schema har vidare alltid upptagit ämnet muntligt framställning och välläsning. I regel är det fru *Manda Björling* som undervisar i detta fack. Vid den nu pågående sommarkursen är fru *Gerda Lundequist* skolans lärare i dessa ämnen.

— Hur kan ni förena så många olika dialekter och grader av utbildning i en sådan undervisning? frågade den utländska gästen.

Det bästa svaret på den frågan är nog kursdeltagarnas eget omdöme om undervisningen: Så levande, så befriande, så gränslöst roligt, sade man.

Till skolans plan hör även tillfälliga föreläsningar av särskilda experter. Under de dagar vi voro där var ingen »ordinarie» av dessa föreläsare på skolan. Det föll sig så, att samtliga gästföreläsare uppträdde för första gången.

Dagen före vår ankomst hade rektorn för Gamleby folkhögskola, *Bernhard Heggard*, föreläst om jesuitismen. Intricket av hans framställning levde ännu starkt bland kursdeltagarna. Rektor Heggard har själv tillbringat en längre tid i ett jesuitkloster i Belgien samt i jesuitiska institutioner i Frankrike. Han skildrade hur *Ignatius Loyola* på 1500-talet skapade jesuitorden, detta påveömetets andliga soldater och avantgardister och hur orden i århundraden gått tillväga för att forma levande människor till effektiva verktyg för en enda idé.

Ett sådant mål kan inte uppnås utan det personliga själslivets fullständiga förintande. Själva intagningsproceduren, med sina långvariga, påfrestande övningar, ägnade att fullständigt bryta dessa människors inre motståndskraft anger vilka metoder den andliga militarismen begagnar. Növiserna få lära sig att somna och vakna på klockslag. De ällgas, att tänka vissa bestämda tankar, fastställda för varje minut. Personligheten pressas ytterligare genom de påbudna helvetesföreläsningarna, under vilka den enskilde skall tänka sig in i syndarens

kval i helvetet. Allt detta sker med 16-17-åringar!

En jesuit känner icke kroppslig smärta. Han får aldrig ha en vän. Han skall alltid vara glad och vänlig på befälning. Hela hans moraliv är baserat på auktoritet. Så skapas soldater — de få lyda, icke tänka. Jesuiterna kunna, intill en viss gräns, vara goda psykologer. De kunna uppvisa många duktiga naturvetenskapsmän bland de sina. Men någon verkligt stor personlighet har aldrig utgått ur jesuiternas led.

Framställningen av denna andliga militarism blev så mycket mera gripande och nära genom den parallell den erbjöd till det som sker i de moderna diktaturerna.

Ett skakande bevis på de mänskliga krafternas kamp mot våldssystemen fick man i fru *Mia Leche-Löfgrens* skildring av arbetet inom Kommittén för landsflyktiga intellektuella och verksamheten över huvud taget inom den privata flyktingshjälp. Den verkar som »det SOS-system, genom vilket fartyg i sjönöd signalera efter hjälp». Det finns inte många som med en sakligt vederhäftig och i formen fulländad framställning kan förena en sådan värme, ett så gripande patos som *Mia Leche*. Hennes berättelser om levande, samtida människor, ungdomar och barn, små familjer, vetenskapsmän och yrkesutövare, som på grund av sin börd eller sin åsikt blivit de oskyldiga offren för politiska förföljelser, var upprörande. Vad göra vi egentligen i Sverige för att i någon mån utplåna spåren av grymheten? Ha vi glömt våra insatser efter kriget, som då tycktes så självklara och som förskaffat oss ett rykte för hjälpsamhet och barmhärtighet som borde förplikta? Ha vi ens brytt oss om att ta reda på hur flyktingarna i själva verket ha det? Det finns många hjältemodiga offer för diktaturernas färor och många hjältemodiga människor, som arbeta för att hjälpa dem. Måtte allt flera krafter förena sig med dem.

Ett fingerat sammanträde i Komtemätta skolstyrelse ordnades — helt improviserat

Vi som hört skotten från Bofors.

Äro kvinnor portförbudna i Bofors? Och i så fall — varför?

En av Tidevarvets läsare som nyligen besökt Bofors och blivit avvisad uppställer dessa frågor till besvarare. Samtidigt finna vi i *Nerikes Allehanda* ett referat från en lustresa med *Ekeby sockengille* och *RLF*, då färden ställdes över Örebro till Bofors och Karlskoga: »Genom välvilligt tillmötesgående från verkstadsledningens sida blev det möjligt att för alla manliga färdledare på bese de i gång varande Bofors verkstader under sakkunnig ledning. Sällskapet damer fortsatte resan fram till Karlskoga samhälle, där skogsskykogården främst besågs.» (!)

Vi ha också fått upplysning om, att »enligt gällande instruktion endast avgångsklasser från folkskolan (d. v. s. inte yngre barn. Red:s anm.) och därav endast gossar äga erhålla tillstånd att bese tillverkningsen.

Den lärarinnan, som skrivit till oss, hade för sin avgångsklass' räkning sökt tillstånd att bese Bofors. Hon hade närmast tänkt sig en demonstration av järn- och ståltilverknigen i allmänhet. Men detta misslyckades. Hon skriver härom:

En skola i Mellansverige är på sedvanlig sommarupptäcktsfärd i vårt kärna, vackra, rika och verksamma land. I år är det Bergslagen. Och nu ha vi nått Bofors. Tänk så många gånger man suttit på »ätsoffan» ute i skolträdgårn därhemma och lyssnat till dån från Bofors, dån med de jämna mellanrummen.

— Hörde du? Vad var det? Var det åskan?

— Äsch, di provskjuter ju vid Bofors.

— och medlemmarna av den berömda kommunen uppträdde i debatten om barnavårds- och uppfostringsfrågor.

— Det var en verklig upplevelse, säger fru *Mia Leche-Löfgren*, vilken som intresserad åhörare deltog i sammanträdet. Frågorna hade mycket skickligt och bra valts ut av fröken *Höjgersson*, så att de skulle ge anledning till diskussion.

— Det sätt på vilket deltagarna föllö in i sina respektive roller var alldeles förvånande. Många av dem som kommo från landet, voro redan så inne i frågor av liknande slag, att de ögonblickligen voro med på galoppen, och på ett utomordentligt sätt gjorde sig till förespråkare för olika åskådningar. Det roliga var just deras förmåga att krypa in i skinet på de människor de skulle föreställa, deras humor och värtalighet. Och frånvaron av all blyghet. Och så det märkliga samförstånd och det goda samarbete som rådde mellan kursdeltagarna och deras lärare, framhåller fru *Leche-Löfgren* till sist. Det var verkligen en märklig upplevelse.

Lägger man därtill att kursen och dess gäster genom fru *Leche-Löfgrens* föredrag om *Ellen Key* och fru *Sigrid Hellhagens* om *Fredrika Bremer* fick lära känna ett par svenska föregångsmännskor, vilkas aktualitet ännu är slående, både när det gäller freden och kvinnofrågan, så bör ju en främling ha fått en viss föreställning om vilka problem vi här i Sverige ha att arbeta med. Men också vilka framgångar som organisationsför-

Nu står man snart inför upphovet till oväsendet. Far och mor är med. De ha under hela färden glatt sig åt sina telningsarna vakna intresse inför livet. Vad det har mycket att bjuda dem på! Arbete och arbetsglädje. Sinnrika uppfinningar — hjälpmedel till människans tjänst. Onådade möjligheter vänta de unga.

Nu går »fröken» att begära tillstånd för barnen att få bese arbetet och tillverknigen. Barnens äventyrshåg är på heispänn och ögonen lysa av nyfiken förväntan. Nog har man hört kanonerna från Bofors, men att få se dem! Och nog har man hört pojkarna från exercisen berätta. Och mystiska vagnar och fordon ha de halt med på manövrerna hemma i socknen. Nu ska vi se opp!

Men ledarinnan kommer tillbaka: Inga flickor och inga damer få gå med. Skulle möjligen gått för sig i helgen, då skulle stätt stilla. (Just vad vi undvika.)

Vi se undrande på varandra. Vad nu? Pojken, som slutat skolan får vara med, men hans mor får inte ta kännedom om vad han instrueras i. Och inte fröken heller? Får »damen» kanske lov att vara diplomerad ingenjör? Och flickorna? — Begripa inte sänt. — Är de möjligen mera kläifrade? Eller är det för otäckt?

Nu inte flera frågor. Vi vore tack samma för en förklaring. För det behövs. »Släppa till våra söner, det får vi.» Det är en mor i sällskapet, en bondhustru, som inte kan tåla längre. Hon börjar dra vissa misstankar.

Men vad hjälper det? När ingen annan gör det. Men — inte var det väl möjligen någon, som fruktade kvinnorna?!

Medborgarskolans arbete utövas inte endast i föreläsningssalen utan även på ett mera festligt plan. Av stilen och innehållet i en kamratlig fest kan man dra många slutsatser. Om sommarkursens dagstillsällning är endast att säga, att den var första rangs.

C. H.

Svenska Kvinnors Vänsterförbunds landsmöte och centralstyrelsemöte äger rum i Stockholm lördagen och söndagen den 22—23 augusti 1936. Det fullständiga programmet tillkännages i nästa veckas nr av Tidevarvet.

Med anledning av professor *Alma Söderhjelm*s artikel i nr 26 av Tidevarvet om *Premiering efter döden* har det påpekats för oss, att det postuma upptagandet i fascistiska partier sker på begäran av vederbörandes efterlevande och att det för dem innebär den materiella fördelen av ökade pensioner.

Valbarometer.

Borgerlig samling är beslutad i Gävleborgs län mellan Högern, Bondeförbundet och Folkpartiet. De nationella utslötöts på Folkpartiets bestämda begäran.

Även i Örebro län gå de tre borgerliga partierna samman under gemensam kartellbeteckning, medan de nationella även här på Folkpartiets begäran avvisats.

I Hallands län har Bondeförbundet avböjt erbjudan om allmän borgerlig samling, men inlett underhandlingar om valsamverkan med Folkpartiet.

I Gotlands län har Bondeförbundet inbjudt till borgerlig samling och Folkpartiet accepterat, på villkor att det får gemensam underkartellbeteckning med Högern.

I Malmöhus län föreligger förslag om borgerlig samverkan fastän definitivt beslut ännu icke fattats.

I Kristianstads län har Folkpartiet avvisat Högersns och de nationella framställning om gemensam borgerlig kartell och beslutat gå fram självständigt. I motiveringen till beslutet hänvisas dels till socialdemokraternas åtgärd att avböja samverkan med kommunisterna vid årets val. Dels till Högersns åtgärd att för sig låta inregistrera partibeteckningen Svensk Samling, en beteckning som döjljer partiet. Slutligen påpekas att tidigare borgerlig valsamverkan i länet inte visat sig vara någon vinstgivande taktik.

Folkpartiet i Kristianstads län har tre listor. På den första av dem ett kvinnonamn, fröken *Lisa Thomson* på tredje plats.

Arbetarepartiet i Kristianstads län sätter sin kvinnliga kandidat, fru *Blenda Björck* på fjärde plats.

Nationella Förbundet i Kristianstads län: Två listor, ingen kvinna.

Högern i Malmöhus län går fram med tre listor, av vilka den tredje upptar ett kvinnonamn, fröken *Elsa Eriksson*, på tredje plats.

Arbetarepartiet i Malmöhus län har en lista, där fru *Olivia Nordgrens* namn återfinnes på fjärde plats.

Uppsala län gå socialdemokraterna fram med en lista. Ingen kvinna.

Socialdemokraterna i Medelpad ha likaledes en lista. Ingen kvinna.

I Västerbotten utsända socialdemokraterna två listor — utan kvinnonamn. »Efter framställning från olika håll överväges emellertid en särskild kvinnolista.

Socialdemokraterna i Hallands län: En lista. Ingen kvinna.

Socialdemokraterna i Östergötlands län: En lista med en kvinna, fru *Elsa Johansson* på fjärde plats.

Folkpartiet i Örebro län har fyra listor där ett kvinnonamn, fröken *Aina Montell* erhållit fjärde plats på två och andra plats på en lista.

Bondeförbundet i Hallands län går fram med en lista. Ingen kvinna.

Vi skraddarsy Eder kappa med två provningar för 30 kr.

FORSMANS,

Upplandsgatan 25. Telefon 32 30 92.

En säll public...
En säll public...

säger **GÖSTA EKMAN**
begeistrad om sin turné i
FOLKPARKERNA

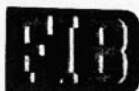
FIB's medarbetare intervjuar Gösta Ekman och hans sällskap i Sundsvalls Folkets Park. En lång, intressant artikel, som ger många roliga och karakteristiska glimtar från vår teater-idols nya turné och från det sjudande teaterintresset ute i landet.

25 öre

★ Känner Ni BIFFEN OCH BANANEN, Ritolas ostyriga idrotts-svenskar? Ni träffar dem varje vecka i en strålände rolig serie i FIB, den nya populära veckotidningen.

KÖP EDERT exemplar i dag

FOLKET I BILD

Bra billiga beprövade överlägsna

Konserveringsbok

för de svenska hemmen av **Lind & Gréen**

9:de uppl. Hft. 2:—, inb. 3: 50

Råkonservering

Anvisningar och recept av **Ellen Carlsen**

Hft. 2:—, I alla boklädor.

Wahlström & Widstrand

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Kurser i medborgarskolan.

Historia med statskunskap, psykologi, kommunalkunskap, mötesteknik, diskussioner över aktuella politiska och sociala frågor. Gymnastik och sång.

Stipendier kunna sökas.

Begär prospekt hos

Rektor **Honorine Hermelin FOGELSTAD** — JULITA

Till **Höstkursen** på tre veckor, 25 sept.—17 okt. 1936, ännu några platser kvar.

ENEQUISTS KONTORSMÖBELLAGER

Malmkölnadsgatan 46
Specialfirma för KONTORSMÖBLER och INREDNINGAR
SÄLJER - KÖPER - BYTER - RENOVERAR
Tel. 21 83 48

NORRKÖPINGS STUVLAGER

KLÄDESMADEL, Barnhusgatan 4, Stockholm.
Jngen butik. Alla inköp o. försäljningar pr extra kontant. Detta orsaken till våra bill. priser.

Jordfrågan lägges upp . . .

(Forts. fr. sid. 1.)

inte. Man har förbisett att man genom lagfart och fastebrev samtidigt överlåter åt det enskilda godtycket att bestämma värdet av jorden och dess tillgångar, av allas tillgångar. Man låter jorden förvandlas i gångbart mynt och genom gångbart mynt kan jorden förvärvas. Man överlåter åt de enskilda jordbrukarna att bestämma jordvärdet, d. v. s. att spekulera i jord, att spekulera med något som alla äro beroende av och alla således måste stödja. När penningvärdet sjunker stiger jordvärdet och när jordvärdet sjunker stiger penningvärdet. I övergången mellan högkonjunktur och lågkonjunktur blir det alltid en krasch för de jordbrukare som just då spekulerat i jord och hunnit få det av det sjunkande penningvärdet. Jordbruket förbereder så att säga under högkonjunkturen ett nytt nödläge för jordbruket. Men det är inte bara jordbruket som kommer i nödläge, så gör även alla de, som lånat jordbrukarna pengarna till spekulering. Förlora göra alla medborgare, ty samhället måste tråda hjälpande emellan, så att jordbrukarna kan bruka sin jord.

Det är ett mycket opraktiskt system. Varför använder man det? Därför att det anses som något särskilt att äga jord — även om den är belastad med skulder intill takasen — det säges ur praktisk synpunkt vara fördelaktigt, därför att man sköter bäst det man äger, och det har kommit en klang av poesi över jordbruket. Den poesi tror jag inte så mycket på. Den kan finnas, men kärleken till jorden kan inte ligga i själva lagfartsbrevet, i ett papper, men väl kan den uppstå genom rätten att år efter år få bruka jorden. Det att man älskar jorden måste ligga i känslan — medveten eller omedveten — av sambandet mellan stoftet och anden. Den bör man kunna få på annat sätt än genom spekulering. Det förnekas i allmänhet. Och varför? Jo, därför att i äganderätten till jorden ligger nyckeln till all rikedom. Och penningen ger makt, penningen styr världen. Inte vill man släppa jordägarämbetet, penningen och makten.

Därmed är icke sagt att det är jordbrukarna som äga makten, men att makten ligger i jorden och att den enskilda jordägarämbetet äger makt att förvandla jorden i gångbart mynt, d. v. s. spekulering — själva få de pengar, men skänka bort makten och bli dess slavar. Finns då intet annat sätt genom vilket man kan

besitta jorden och på ett sätt som ger all den trygghet och tillfredsställelse, som äganderätten kan ge, den samhörighet som människan känner med jorden och dess årstider! Givetvis! Folket kan äga sin jord gemensamt och upplåta åt jordbrukarna att bruka jorden med ärtlig och förtytlig besittningsrätt på obegränsad tid och mot årlig avgäld. En sådan besittningsrätt har äganderättens alla fördelar — utom fånganden — men inte dess nackdelar, kravet på pengar och möjligheten till spekulering. (Jag säger inte att det har någon betydelse om där finns en minoritet, som äger sin jord.) Det måste finnas en majoritet i samhällets hand som brukar jorden och besitter den så långt möjligt är i jordlivet. En majoritet som besitter jorden utan att kunna förvärvas den genom spekulering. Och det är en sådan jordreform jag tror vår tid behöver.

Hur skall den gå till? Är den praktiskt genomförbar på fredlig väg? Ja! Jag tror det. Genom att staten, folket, varje folk när jordpriserna äro låga inköpa jord och utlämnar den på sådana villkor! Att staten utlämnar sin egen jord på samma sätt. Skogen sköter samhället bäst, allt under förutsättning av fria samhällen. Skulle någon fråga mig om det vore rätt, skulle jag obetingat svara ja. Frågar man mig om en sådan jordreform är möjlig, måste jag säga att det möjliga, det riktiga alltid en gång varit omöjligt.

Man talar så mycket om produktionen. Vi kan också tala om produktionen, vi ska bara inte låta oss förvillas därav. Vad är produktionen? Den kan vara människornas levedöd och ge uttryck för deras bättre jag! Den kan också öppna möjlighet för deras benägenhet att äga och skapa, en förmåga att med alla medel och tekniska produkter försvara denna äganderätt. Man talar mest om de produkter, som användas till livets uppehälle, det s. k. jordbruket och dess produkter. Man säger att jordbruket inte bär sig, det är det ena — det andra är att på vissa håll förekommer överflöd, på andra håll underskott. Vad det första beträffar är det min förtygelse att fluktuationer i priser visserligen kan förekomma, men att det, om jordbruket bär sig eller inte, beror huvudsakligen på om jorden är skuldsatt eller inte, om den blivit använd till att bära skulder eller skördar. Där ha vi återigen spekuleringen som vill

Tredje rikets historia.

Även i utlandet har man emellanåt visat sig benägen att acceptera den officiella tyska förklaringen till national-socialismens genombrott — att det skedd som genom ett under. Eller man har vant sig vid att, med mer eller mindre sympati, i Führers person se en med mystiska andliga krafter utrustad övermänniska. Regissören Hitler har förstätt att införa hela världen dölja både sitt privata jag och den historiska bakgrunden till sin rörelse bakom en dimma av religiösa myter.

En allmänt uppmärksam och nu också i svensk översättning utkommen bok, »Adolf Hitler, en diktators liv» av Konrad Heiden, åtager sig att skingra denna dimma. På ett synnerligen instruktivt och alltigenom objektivt vis ger den en skarp psykologisk analys av Führern och hans närmaste män samt en uttömmande historik över nazismens utveckling och seger. Konrad Heiden är närmast radikal demokrat — hans initerade skildringar av konspirationer och intriger i det bruna högkvarteret låta emelertid förmoda, att han på ett tidigare stadium måste ha stått dessa kretsar närmare än nu.

Hur har Hitler kunnat få denna enorma makt över det tyska folket? Heiden svarar: »Hitlers är i nöd i Wien och hans folks elände under efterkrigstiden — hans fåtånga kamp för att vinna kamraternas uppskattning och hans folks oförstådda försök att vinna de europeiska folks uppskattning — detta är verkliga paralleler... I båda fallen blir resultatet en långtan efter en ideologi, som kan rättfärdiga en själ.»

Mentaliteten hos det Tyskland, som förlorade världskriget, och hos mannen Hitler, som inte lyckades göra den borgerligt-konstnärliga karriär han drömde

ha jorden som säkerhet eller utgångspunkt för att framställa sina tekniska produkter, med vilka de ska kunna förvärva än mera jord och än mera makt. Men jorden är icke till för att bära skulder, utan för att ge människorna bröd, arbete och hem. Under andra förhållanden lönar det sig icke. Och vidare — det råder en felaktig fördelning av jordens produkter. Den beror delvis på dålig organisationsförmåga, på den mänskliga dumheten. Men den beror också på människornas oförmåga till samarbete.

I N. F. i fjol, både vid Arbetskonferensen och Folkförbundsöfversamlingen, har man också tagit upp frågan om näringsbehovet, man har tillsatt en särskild kommission, man har vänt sig till landbruksinstitutet i Rom för att undersöka förhållandet mellan produktion och behov. Men man har glömt att det grundläggande är ordnandet av besittningsrätten till jord, all rikedomas källa, och all fattigdoms härkomst, den som börjar krig och sluter fred. Låt oss först ordna rätten att besitta jord, så att produktionens fördelning på alla människor ej blir förhindrad. Låt oss främja en ny besittningsrätt till jord genom äganderättslagar, som låter jordens produkter komma alla människor till godo, låt oss bruka men ej missbruka jorden.

om, äro intimt besläktade. Intill sitt trettioende år hade Hitler inte den ringaste framgång; om inte en världskatastrof inträffat, skulle han ha gått under i Wiens asyler. Det är typiskt, att han vid krigsutbrottet faller på knä och tackar Gud — ty kriget betyder befrielse för de misslyckade. Men inte heller under kriget utmärkte han sig. Som soldat var han gott genomsnitt, icke mer. Först efter fredsslutet, då ett helt folk genomled samma utveckling som individen Hitler, befriades den geniala begåvning, som dithittills varit bunden inom honom. Stunden var kommen för alla tiders propagandist och löftesmakare.

Krig och inflation hade upplöst ett samhälle utan att ett nytt skapades. Från alla klasser löste sig stora skikt av deklasserade. Arbetare utan arbete, förtärliga över utelivandet av socialiseringen, utarmade borgare, förbittrade över demokratin, som de gavo skulden för sin proletarisering — alla voro de utkastade ur sitt en gång givna sammanhang. Därtill en ny generation ungdom, som aldrig känt till något sammanhang — den bildade en deklasserad klass för sig. Alla dessa enskilda individer ledo av mindervärdeskänslor och voro förenade i den stora mindervärdeskänsla, som tryckt det tyska folket sedan Versailles.

De väntade alla på ett under. Och undret gavs dem från himlen. En man stod upp och lovade dem allt vad de längtade efter. Samtidigt befriade han dem från deras mindervärdeskänslor: Själva hade de inte skuld till någonting, utan endast judarna. Kriget hade de inte förlorat, utan vunnit — endast judarnas dolkstöt hade försäkrat den olyckliga utgången. Dessutom voro de, utan eget åtgörande, genom sin blotta existens, det högst stående folket på jorden. Och man var inte heller förlorad, utan blev en av dem — en missnöjd, deklarerad »kleiner Mann». Han var deras egen spegelbild. Det var inte underligt, att de allesammans lyfte armarna mot honom.

De som först fylkade sig omkring honom voro de rotlösaste bland de rotlösa: frikärrens medlemmar, unga borgarsöner, som kriget fördrivat och gjort till äventyrare, som inte mera kunde och önskade utöva något annat yrke än krigets. Mordet på värnlösa motståndare upphöjdes till hjälteddåd i fosterlandets tjänst. Kärntruppens mentalitet — förveglad av en ytterligare förråd krigsanda — satte sin prägel på hela rörelsen. Och i allians och rivalitet med riksvärnet (den enda grupp i Tyskland, som fört och för en hård och verkligt konsekvent klasskamp) är det dessa äventyrare, som nu behärska Tredje Riket.

Hitler vann folket med sina tändande ord. Men han hade hela tiden god hjälp av mäktiga samhällseliga krafter: ekonomisk av den decimerade metallindustrin, som hoppades på rustningsuppdrag, moralisk hjälp av militärerna, den konservativa byråkratin och domarkären. Han var hela tiden en revolutionär med gott uppförande: brutal nedåt, servil uppåt.

Hur och när skall Tyskland finna vägen ur sin fångenskap? Den frågan kan inte heller Konrad Heiden besvara. Men hans bok förmedlar rikare kunskap om den nationalsocialistiska rörelsen än något annat arbete, som hittills utkommit. Ingen, som verkligen vill veta sanningen om Tredje Riket, skulle försumma att ta del av den.

Jan-Erik Holm.

Konrad Heiden: Adolf Hitler. En diktators liv. Tidens Förlag. Kr. 6:50.

TIDEVARVET

Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:25
kvartal kr. 1:75. Lösnummer 15 öre
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Svaret . . .

(Forts. fr. sid. 1.)

rande uttalanden av tacksamhet mot den som talat och förhoppningar om att freden måtte bevaras. Där skriver t. ex. en engelsk präst och nedkallar Guds välsignelse över den, »som så modigt vågat ge röst åt vad miljoner rättsskaffens och uppriktiga människors känna, oberoende av ras och färg». Representerar för fredsanslag i England och Österrike ha sånt instämmande brev, där de bland annat ge uttryck åt de förhoppningar världen väntar vid de skandinaviska länderna och deras roll i kampen mot kriget. En holländsk meddelar, att hon skickat en artikel om talet till holländska reformerta kyrkan i Syd-Afrika, varifrån hon kommer.

Talet utsändes in extenso i massupplaga genom kvinnoorganisationernas nedrustningskommitté i Genève, samt återgavs likaledes i sin helhet av den halv-officiella *Journal des Nations* samt de schweiziska kvinnoorganisationernas tidning *Le Mouvement Feministe*. Att det f. ö. omnämnts i tidningar över hela världen framgår av en del av breven, där brevskrivaren nämner i vilken tidning han låst referatet.

En man i Brooklyn blev så inspirerad av orden »varför föda barn till en så osäker och hopplös värld», att han skrev en enaktare på uppslaget, kallad *Vägran att låta sig födas*. Pjäsen som kan ge en hel del att tänka på, slutar med att de unga själar, som tvekat att tråda in i världen, lova varandra att strejka så länge, tills deras blivande föräldrar gjort världen bättre och säkrare att leva i!

Kanske är det ingen tillfällighet att de engelska rösterna äro så talrikt företrädade i denna brevsörd. Fröken Hesselgren berättar, hur allmänt man i England möter känslan av besvikelse och skam över att England inte lyckades uppfylla sina föresatser och avvärja katastrofen. Kanske är det något av sårad stolthet i imperiets vägnar. Men också en stark ansvarskänsla bland menige man inför det brittiska våldets handlingar i konflikten. Det finns i denna breda opinion mycket som påminner om den svenska nationens allmänna hållning inför Kreugerhistorien på sin tid.

Varje uttryck för vad dessa människor själva känt, allt som stryker under deras önskan om att komma ut ur det nuvarande hopplösa läget, blev därför godtagat. Kanske var det ungefär som den engelske prästen skrev:

»Måtte er modiga och öppna kritik likt en brinnande fackla få tända eldar av ansvars- och plikt-känsla i varje kristens hjärta, och lysa vägen i arbetet för rättvisa och fred...»

Socialismen ökar välståndet.

Stalins tal till stachanovarbetarna om löner och arbetsförhållanden i Sovjetunionen och vägen till allmänt välstånd under socialismen. Pris 25 öre.

Sovjetunionens författning.

Innehåller den nya sovjetförfattningen och förklarande anmärkningar till densamma. Pris 25 öre.

Folkfrontens seger i Frankrike och Spanien

— av Gustav Johansson. Populär broschyr om folkfrontens program och strävanden i dessa länder. Pris 15 öre.

Vägen till goda bostäder.

Ny aktuell bostadsbrochyr, innehållande kommunernas program för bättre bostäder. Pris 25 öre.

Rekvirera från
Arbetarkulturs Förlag
Jakobsgatan 22 A, 2 tr.
STOCKHOLM

BESÖK
DE FJÄRDE INTERNATIONELLA

TEATERFESTSPELEN

MOSKVA och LENINGRAD
1—10 september

pris från kr. 259:— (inkluderande järnvägsresorna Leningrad—Moskva—Leningrad, elva dagars hotelluppenall, måltider, avgifter till teatrar och rundturer, guider, visum etc.).

Populära elvadayars turer Stockholm—Leningrad—Moskva—Stockholm från kr. 243:—.

OBS! Direkt båtförbindelse Stockholm—Leningrad den 17 aug. med S/S Kastelholm.

Prospekt och upplysningar genom

ALLA STÖRRE RESEBYRÅER och
INTOURIST Vasagatan 8, Stockholm.
Tel. 11 63 83, 11 63 96.